

**КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра теорії та історії держави і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ І НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 3 від 24.10.2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Законотворчість і нормотворчий процес в Україні
Викладач (-і)	Онищук Ігор Ігорович, д.ю.н., професор кафедри правоохоронної діяльності
Контактний телефон викладача	+380 67 551 86 30
Е-mail викладача	revival.if.ua@gmail.com
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua/hrafik-indyvidualnoi-roboty/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів та змісту індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення є питання про діяльність уповноважених державних органів щодо розробки та прийняття нормативно-правових актів, які містять загальні правила поведінки (норми права), зокрема про законотворчість та нормотворчий процес в Україні, поняття нормотворчої техніки, особливості та стадії нормопроекування, правові основи нормотворчого процесу в Україні, моніторинг якості та ефективності законодавчих актів, тлумачення норм права та подолання колізій і прогалин у законодавстві тощо.</p> <p><u>Основними джерелами</u> цієї навчальної дисципліни виступають: підручники, посібники, документи і нормативні матеріали, енциклопедичні і довідкові видання, спеціальна література з окремих проблем законотворчості та нормотворчого процесу в Україні.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Формування знань про сутність, зміст і форми нормотворення та правозастосування, глибокого розуміння принципу верховенства права та проблем його реалізації в Україні. Обізнаність щодо європейського права та проблем гармонізації законодавства України із законодавством ЄС.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни є отримання знань про сутність сучасного нормотворення та законодавчого процесу, історію та особливості правотворчості та нормотворчого процесу в Україні, конституційну основу нормотворчості в Україні, суб'єкти законодавчої</p>	

ініціативи, законодавчу діяльність та загальні теоретичні положення законодавчого процесу в Україні, підзаконну та локальну нормотворчість тощо.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	64

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	081 Право	6	вибірковий

Тематика курсу

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Модуль I. Загальнотеоретичні аспекти законотворчості та нормотворчого процесу в Україні.

Тема 1. Концептуальні засади законотворчості в Україні.	2	2	12
---	---	---	----

Тема 2. Нормотворчий процес в Україні. Поняття, функції, принципи та види нормотворчості.	2	2	12
Модуль II. Прикладні аспекти законотворчості та нормотворчого процесу в Україні.			
Тема 3. Законодавча процедура Верховної Ради України.	-	4	10
Тема 4. Нормотворчість Президента України, Кабінету Міністрів України та органів місцевого самоврядування.	-	4	8
Тема 5. Правовий моніторинг якості та ефективності законів та підзаконних нормативно-правових актів.	2	4	10
Тема 6. Техніка тлумачення норм права та подолання колізій і прогалин у законодавстві.	2	2	12
ЗАГ.:	8	18	64
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309. https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedenniaotsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf , а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року) https://law.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-proporiadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf .		
Вимоги до письмової роботи	Передбачається виконання 1 письмової модульної контрольної роботи (абз.2 пп. 3.1.3.1 МРПОУ). Робота виконується на останньому семінарському занятті та охоплює всі змістові модулі. Зміст питань, форма та структура завдань визначається викладачами, що проводять семінарські заняття за погодженням з керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ). На письмову модульну контрольну роботу		

	<p>вноситься теми 1 і 2 змістового модуля. Максимальна кількість балів за письмову роботу – 50 (пп. 2.6.1 МРПОУ).</p> <p>На контрольну роботу вноситься 15 варіантів, кожен з яких складається з 5-и завдань. Перше і друге запитання (описові) оцінюються максимально у 5 балів. Третє запитання передбачає чітку і коротку відповідь на запитання і оцінюється в 4 бали. Четверте і п'яте запитання оцінюються максимально в 3 бали кожне. Максимальний бал за контрольну роботу становить 20 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua/denna-forma-5, а також в системі дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 45 (пп. 2.6.1–2.6.2 МРПОУ).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студенту виставляється залік за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для не виставлення заліку (пп. 3.2.2 МРПОУ)</p>
Підсумковий контроль	<p>Залік. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 45 балів), балу за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.6.3 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.6.1 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимально 100 балів (пп. 2.6.1–2.6.3 МРПОУ).</p>

7. Політика курсу

Письмові роботи:

Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових (письмових модульних контрольних робіт) та додаткових письмових робіт визначаються викладачем, що проводить семінарські заняття, за погодженням з викладачем, що проводить лекційні заняття (Розділ 3 МРПОУ). За бажанням (для отримання додаткових балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання (пп. 3.1.4.1-3.1.4.3 МРПОУ). Види індивідуальних завдань та інструкції щодо їх виконання знаходяться на кафедрі та на сайті кафедри <https://kttidip.pnu.edu.ua/denna-forma-5/>

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника
<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-з-апобіганняакадемічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення. Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур
https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-p-rotsedura_8_universytet.pdf

Відвідування занять

Очікується, що всі студенти відвідають лекції і семінарські заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. пп. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (абз. 2. пп. 3.1.2 МРПОУ).

Неформальна освіта

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника
https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvityv-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Артеменко В. Проектування нормативно-правових актів: навч. посіб. Київ: Європа ХХІ, 2007. 256 с.
2. Голдовський, А. Г. Право народу на участь у законотворчості в Україні: стан та перспективи реалізації. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*, 2021, 21.
3. Голдовський, А. Г. Зміст участі народу у законотворчій діяльності. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, 2022, 32: 76-82.
4. Гусаров С. М. законотворчість і законодавчий процес в Україні : монографія [За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрНУ О. М. Бандурки] С. М. Гусаров. Харків : Золота миля, 2014. 412 с.
5. Депутат в українському парламенті (науково-практичний посібник). К.: Парламентське видавництво, 2013. 260 с.
6. Лінецький С .В., Крижанівський В. П. Коментар до Регламенту Верховної Ради України. Київ, 2015. 730 с.
7. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види. Харків: Права людини, 2015. 280 с.

8. Навчальний посібник з дисципліни «Законотворчість, нормотворчість та правореалізація» для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 113 с.
9. Нариси з нормопроекування. Оттава, 1999. 339 с.
10. Онищук І. І. Правовий моніторинг: проблеми методології, теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ – Дрогобич: Коло, 2017. 512 с.
11. Онищук І. І. До проблеми співвідношення норми права та статті закону. *Правове регулювання суспільства та проблеми теорії держави і права*: матер. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Івано-Франківськ, листопад-грудень 2012 р.). Івано-Франківськ: Лабор. акад. дослідж. прав. регул. та юрид. техніки, 2012. С. 8–10.
12. Онищук І. І. Логічна схема письмового викладу законодавчого акта. *Українство: динаміка сенсів і вимірів національного буття*: матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Кривий Ріг, 9 лист. 2018 р.). Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. С. 281–283.
13. Онищук І. І. Правова цифровізація як інтегральний метод формалізації права. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2020. №6. С. 41–50. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.06.05>
14. Онищук І. І. Термінологія нормативно-правового акта. *Право і безпека*. 2010. № 5 (37). С. 25–29.
15. Онищук І. І. Техніка документального вираження змісту нормативно-правового акта. *Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права*. Хмельницький, 2011. С. 63–66.
16. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: монографія. 2-ге вид., стер. Харків: Право, 2019. 226 с.
17. Онищук І. І. Техніка юридичного письма: понятійно-категоріальний апарат. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 3 (74). С. 87–94.
18. Онищук І. І., Бойко Г. І. Логіка юридичного конструювання. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького*. 2015. №11. С. 38–44.
19. Погорелова З. О. Проблеми удосконалення законотворчої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2021. Вип. 68. С. 25–29. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.4>
20. Попова О. В. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 168 с.
21. П'ятецька О. В. Синонімія української законодавчої лексики: функціонально-стилістичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. №38. Т. 3. С. 142–145.
22. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: збірник наукових праць / за заг. ред. О. О. Кота,

А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 226 с.

23. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2009. 162 с.

24. Фулей Т., Лукас Л., Сайц Л. Проведення експертизи проектів нормативно-правових актів з використанням методики вирішення проблем. К: ФОП Москаленко О. М., 2013. 168 с.

25. Шутак І. Д., Онищук І. І. Юридична техніка: навч. посіб. для вищ. навч. закл. Івано-Франківськ: Лабор. акад. досл. правового регул. та юрид. техніки. Дрогобич: Коло, 2013. 496 с.

26. Шутак І. Д., Онищук І. І. Юридична техніка: питання доктрини: [підрозд. 3.6]. Правова доктрина України: У 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол. В. Я. Тацій та ін. Харків: Право, 2013. Т. 1: Загальнотеоретична та історична юриспруденція. С. 638–691.

27. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу: монографія Ющик О. І. К.: Парламентське вид-во, 2004. С. 412.